

Danmarks Apotekerforening

Analyse

22. januar 2018

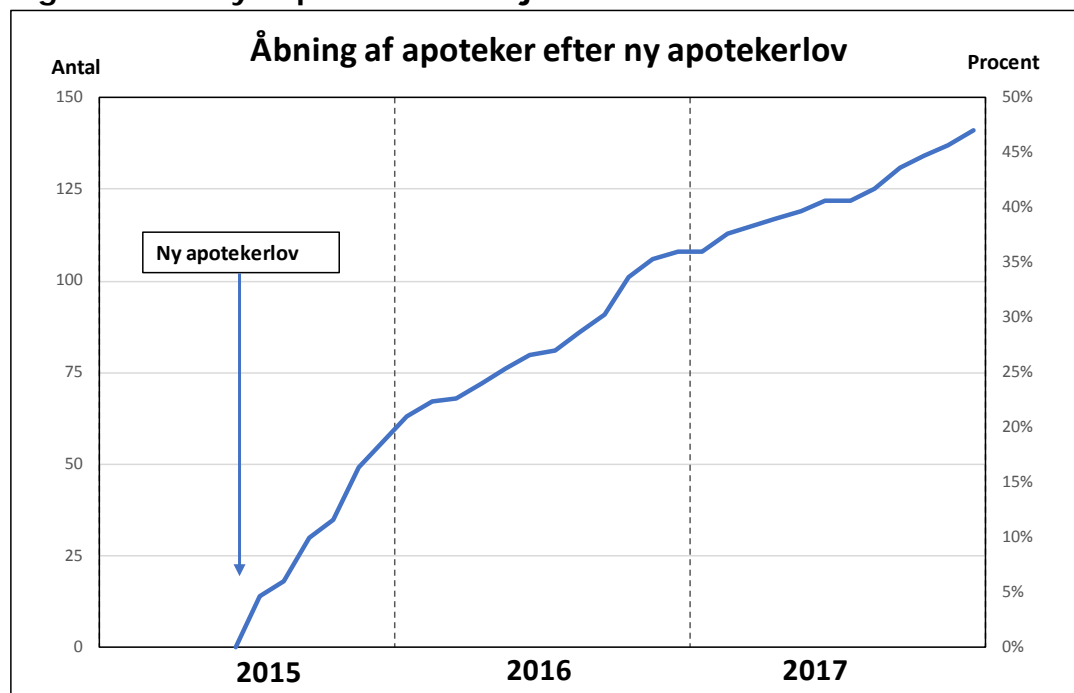
Markant bedre tilgængelighed til apoteker – for lavere medicinudgifter:

45 % flere apoteker, længere åbningstider og rekordlav ventetid giver bedre tilgængelighed

To et halvt år efter liberaliseringen af apoteksreguleringen i 2015 er der åbnet mere end 140 nye apoteker spredt ud over Danmark. 45 procent flere apoteker har øget tilgængeligheden til apotekerne markant. De mange nye enheder har været med til at øge konkurrencen om kunderne, givet væsentligt længere åbningstider og rekordlave ventetider. Tilgængelighed og konkurrence er således øget markant, hvilket netop var det politiske mål med liberaliseringen. Samtidig er medicinpriserne på apotekerne siden 2015 faldet med 10 procent. Og selv om borgerne har fået udleveret 3½ procent mere medicin siden 2015, er udgifterne til medicintilskud faldet med 150 mio. kr.

Med liberaliseringen af apoteksreguleringen fra medio 2015 blev der fra politisk hold åbnet op for friere etablering af nye enheder. Det politiske mål var at øge tilgængeligheden og konkurrencen, uden at det kom til at koste mere, og uden at det måtte gå ud over den høje sundhedsfaglige kvalitet. Målet om øget tilgængelighed og konkurrence synes i høj grad opfyldt. Siden 1. juli 2015, hvor den nye apotekerlov trådte i kraft, er der åbnet 141 nye apoteker, svarende til 45 procent flere receptekspederende apoteksenheder.

Figur 1: 141 nye apoteker siden juli 2015

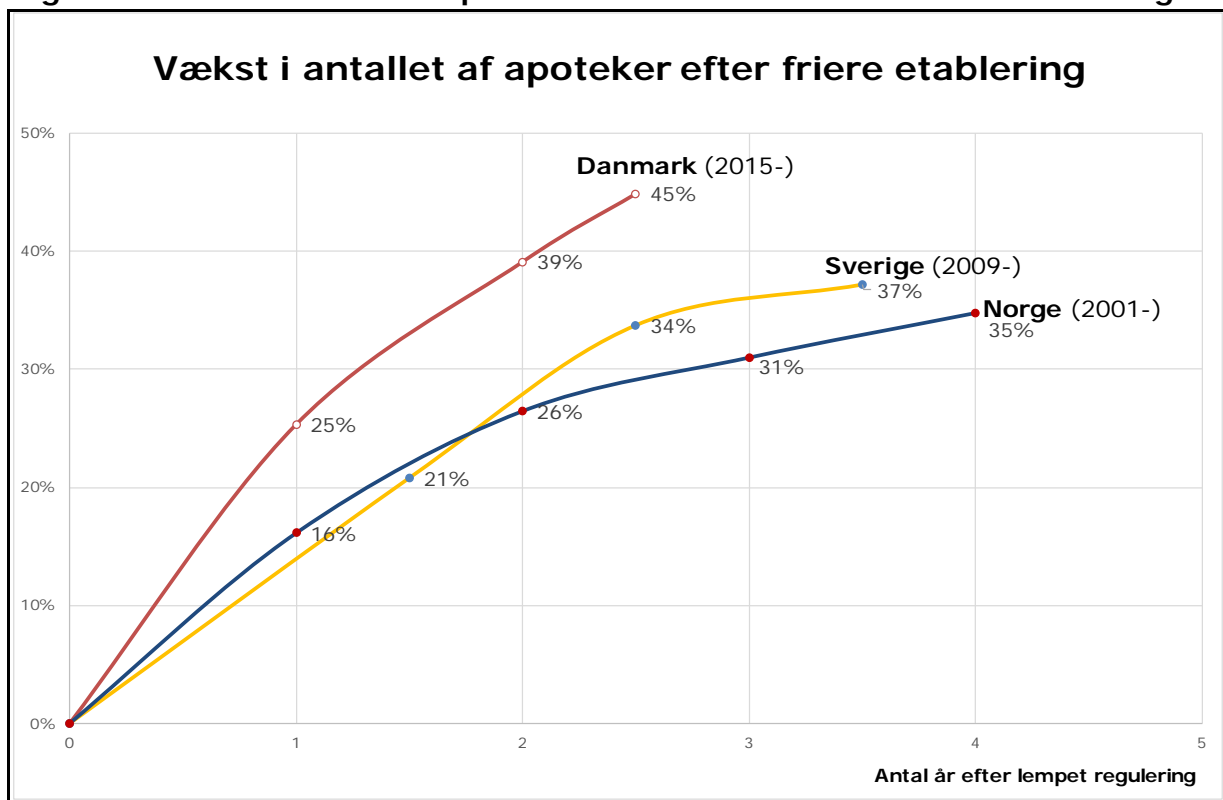

Kilde: Danmarks Apotekerforening. Opgjort pr. 31-12-2017.

Med etableringen af 141 nye apoteker har danskerne nu 452 apoteker at vælge mellem. Blandt de mange nye apoteker er der åbnet to rene online-apoteker. 74 af de nye enheder er opgraderinger af apoteksudsalg, mens 65 er helt nyoprettede filialer. I starten af 2018 er der også allerede åbnet én ny filial, mens der er planlagt en række yderligere nye filialer i den kommende tid.

Etableringen af apoteker er i Danmark vokset væsentligt hurtigere end forventet ved lovens vedtagelse, men også en del hurtigere, end det var tilfældet efter den norske liberalisering i 2001 og den svenske i 2009.

Figur 2: Vækst i antallet af apoteker i Skandinavien efter friere etablering

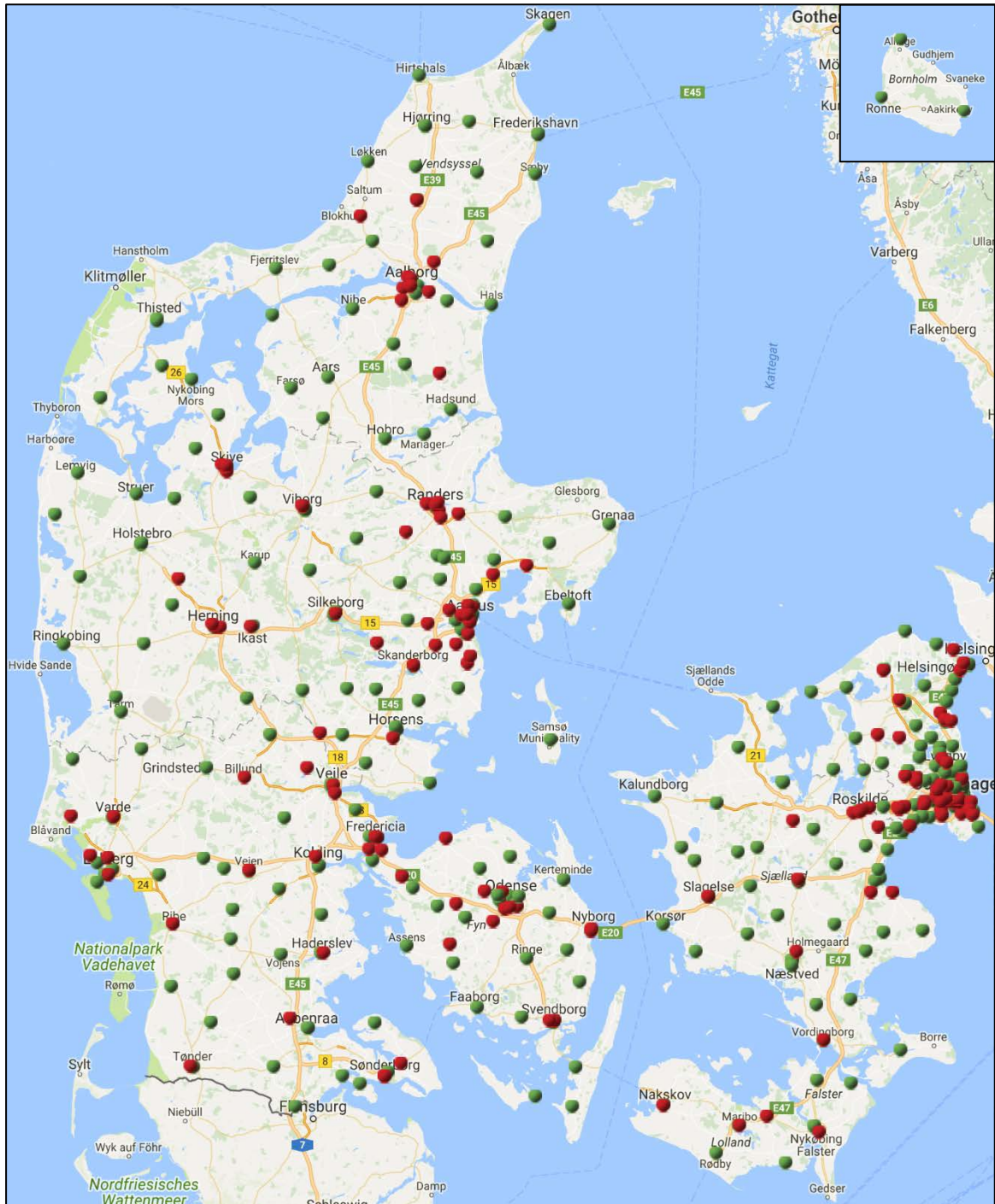
I Norge og Sverige så man en tilvækst på henholdsvis 26 og 34 procent i antallet af apoteker 2-2½ år efter liberaliseringen, hvor der i Danmark var kommet 39 procent flere apoteker efter to år og 45 procent flere nu efter 2½ år

De mange nye apoteker i Danmark har ledt til øget konkurrence mellem apotekerne, bedre service for borgeren samt en øget tilgængelighed.

Øget geografisk tilgængelighed til apoteket

Med apotekerlovens friere rammer har apotekerne mulighed for at oprette op til syv nye apoteksfilialer op til 75 kilometer væk fra eget apotek. Selv om mange af de nye apoteker er koncentreret omkring de større byer og byområder, er der dog også kommet nye apoteker til i en række mindre byer og landområder, og der er en relativ tæt apoteksdækning i hele landet, jf. kortet i figur 3 nedenfor.

Figur 3: Kort over apoteker før og efter 1. juli 2015

Kilde: Danmarks Apotekerforening. Opgjort pr. 31-12-2017

Anm: Grønne prikker viser alle "gamle" apoteker (og filialer) oprettet før 1. juli 2015. Røde prikker viser de 141 nye apoteker oprettet efter 1. juli 2015.

Over halvdelen af de nye apoteker er åbnet tættere på en konkurrent end på apotekerens eget apotek, hvilket er med til at øge konkurrencen i sektoren markant.

Derudover er hvert tredje nye apotek åbnet mere end 3 kilometer fra nærmeste andet apotek. I Sverige er kun 5 procent af de nye apoteker åbnet mere end 3 kilometer fra nærmeste apotek, og halvdelen af de nye svenske apoteker er åbnet inden for

en radius af 500 meter fra andre apoteker.¹ Dermed er tilvæksten af apoteker i Danmark i mindre grad koncentreret i store byer med mange apoteker i forvejen og omfatter i højere grad også de mindre byer og landområder end i Sverige.

Den øgede konkurrence blandt apotekerne har udover bedre geografisk tilgængelighed også givet anledning til væsentligt bedre tidsmæssig tilgængelighed i form af længere åbningstider og rekordlave ventetider.

Længere åbningstider og søndagsåbent

Siden liberaliseringen af apotekssektoren tilbage i 2015 er antallet af apoteker, der vælger at holde længe åbent, steget. Sammenlignet med situationen før 2015 var der primo 2018 i alt 56 procent flere apoteker, der havde normalåbningstider, som oversteg de 47 timer om ugen, der kræves for byapoteker. I alt er der nu 278 apoteker ud af i alt 452, svarende til 62 procent af alle apoteker, der har længere åbent end det krævede².

De øgede åbningstider skyldes blandt andet en voldsom stigning i antallet af apoteker, der åbner tidligere og holder længere åbent på hverdage. Der var i 2017 over 100 apoteker mod tidligere 25, der holdt åbent efter kl. 17:30 på hverdage, og der er nu 11 mod tidligere 2 apoteker, der holder åbent til kl. 20 på hverdage – selv når der ses bort fra vagtåbningstiderne.

Apotekernes åbningstider

	Normalåbningstid			Inkl. vagttid
	Pr. 30/6 2015*	Pr. 1/1 2018	Ændring siden 30/6 2015	Pr. 1/1 2018
Antal receptekspederende apoteksenheder	312	452	+45%	452
Antal apoteker, der har åbent mere end 47 timer pr. uge	88	137	+56%	181
Antal apoteker, der har åbent om søndagen	2	41	-	86
Antal apoteker, der har åbent mere end 4 timer på lørdage	53	155	+192%	187
Antal apoteker, der åbner før kl. 9 på hverdage	0	19	-	67
Antal apoteker, der lukker efter kl. 17:30 på hverdage	25	103	+312%	146
Antal apoteker, der har åbent til kl. 20 på hverdage	2	11	-	35

*) Før ændringen af apotekerloven trådte i kraft 1. juli 2015.

Kilde: Danmarks Apotekerforenings opgørelse på basis af apotekernes offentliggjorte åbningstider.

¹ Kilde: Dagens Nyheter <https://www.dn.se/ekonomi/apoteken-har-blivit-fler-men-framfor-allt-i-storstaderna/> (kræver login).

² Den krævede minimumsåbningstid i henhold til åbningstidsbekendtgørelsen for apoteker er 47 timer om ugen for byapoteker, 44,5 timer om ugen for øvrige apoteker og for apoteksfilialer.

Samtidigt med de forlængede åbningstider på hverdage har 41 apoteker nu valgt at holde søndagsåbent. Hvis man medtager vagttiden for de knap 50 vagtapoteker, er der i alt 86 apoteker, der har åbent i løbet af søndagen. Før moderniseringen var der – bortset fra vagtapotekerne – kun 2 apoteker, der havde søndagsåbent.

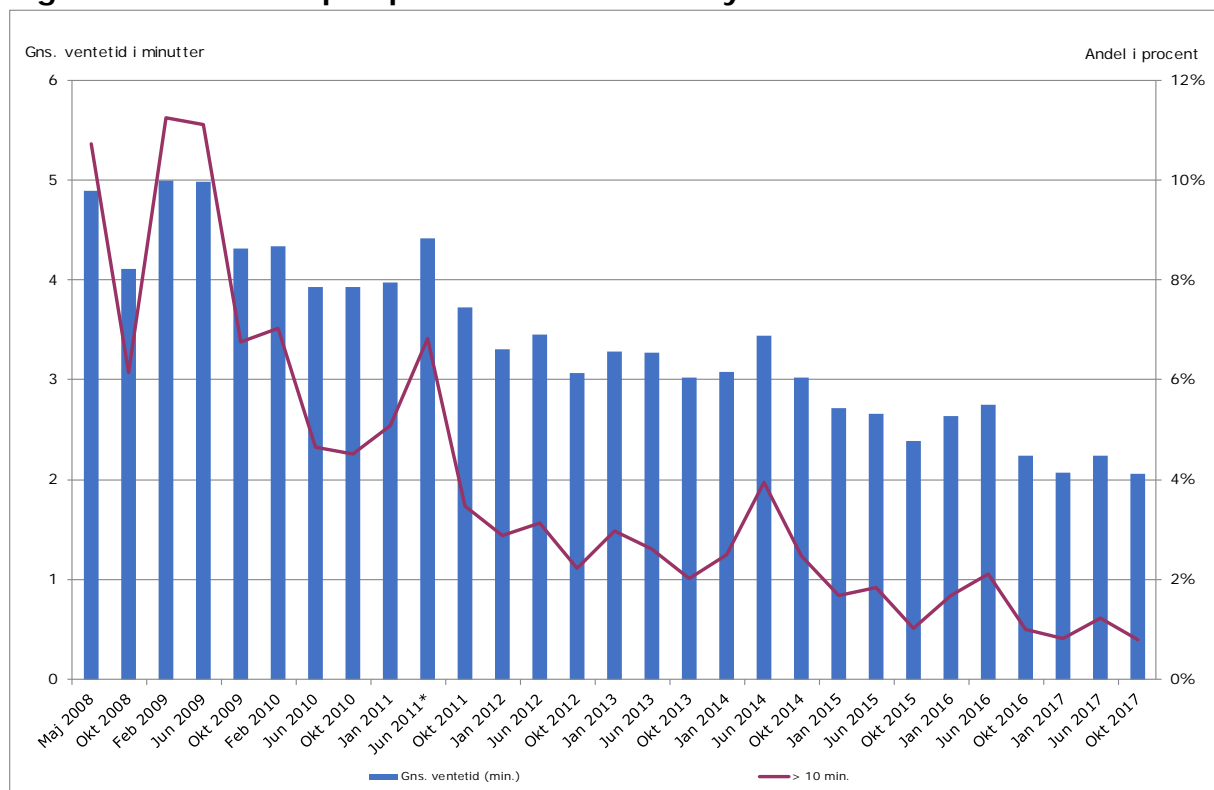
Der er nu også næsten tre gange så mange apoteker, der har valgt at holde længe åbent om lørdagen, så der nu er 155 apoteker, der har åbent mere end 4 timer om lørdagen, selv uden vagtåbningstiden. Medregnes vagttiden, er der 187 apoteker, der har åbent mere end 4 timer om lørdagen. Dermed har borgerne nu bedre mulighed for at hente deres medicin i weekenden, og de behøver ikke så ofte vente med at hente deres medicin til næste hverdag.

Apotekernes længere åbningstider er et udtryk for øget konkurrence på serviceparametre som åbningstider. Grundig sundhedsfaglig rådgivning, god kundeservice samt korte ventetider er yderligere parametre, som apotekerne konkurrerer på.

Rekordlave ventetider – borgerne kommer stadigt hurtigere til

Danskerne kommer stadig hurtigere til på apoteket. Apotekerforeningen begyndte i 2008 systematisk at måle og offentliggøre statistik over ventetider på landets apoteker. Siden da er ventetiden mere end halveret, og borgerne venter nu i gennemsnit kun godt 2 minutter på rådgivning og betjening på apotekerne. Den seneste måling fra oktober 2017 viser, at den gennemsnitlige ventetid nu blot er på 2 minutter og 3 sekunder. Det er det hidtil lavest målte niveau.

Figur 4: Ventetiden på apoteket er faldet til nyt rekordlavt niveau

Kilde: Danmarks Apotekerforenings ventetidsmåler

*) Nedbrud på Lægemiddelstyrelsens receptserver i ugen for ventetidsdataindsamlingen.

Samtidigt med de rekordlave gennemsnitlige ventetider viser statistikken også, at mindre end én procent af apotekernes kunder venter mere end 10 minutter. En mere detaljeret statistik over ventetidsmålingerne siden 2008 er gengivet i bilag nedenfor.

Der er flere grunde til, at apotekerne har kunnet nedbringe ventetiden. Mere fokus på ventetiderne, teknologisk udvikling, hvor mere end fire ud af ti apoteker har investeret i fremtagningsrobotter og mere effektive arbejdsgange har alle hjulpet til faldende ventetider. Samtidig kan apotekeren ved hjælp af elektronisk belastningsovervågning tilpasse bemanning af apoteket, så der i travle perioder er flere medarbejdere på apoteket.

Øget konkurrence har også været med til at nedbringe ventetiden. Men apotekernes ansatte er fortsat eksperter i lægemidler og har fagligheden i højsædet. Der skal derfor stadig sættes tid af til at rådgive og hjælpe borgerne med deres medicin. Ventetiden på apoteket kan derfor ikke fjernes helt, da der fortsat skal være tid til god rådgivning til borgerne om deres medicin og til at kontrollere recepterne for fejl og mangler og generelt sikre patientsikkerheden.

Langt de fleste af landets apoteker offentliggør detaljerede resultater af apotekets egne ventetidsmålinger fordelt på ugedage og tidsrum på det enkelte apoteks side på www.apoteket.dk.

Den øgede tilgængelighed og forbedrede service er sket samtidigt med, at apotekets medicinpriser og dermed danskernes udgifter til apoteksmedicin har været faldende.

Mere medicin for færre penge

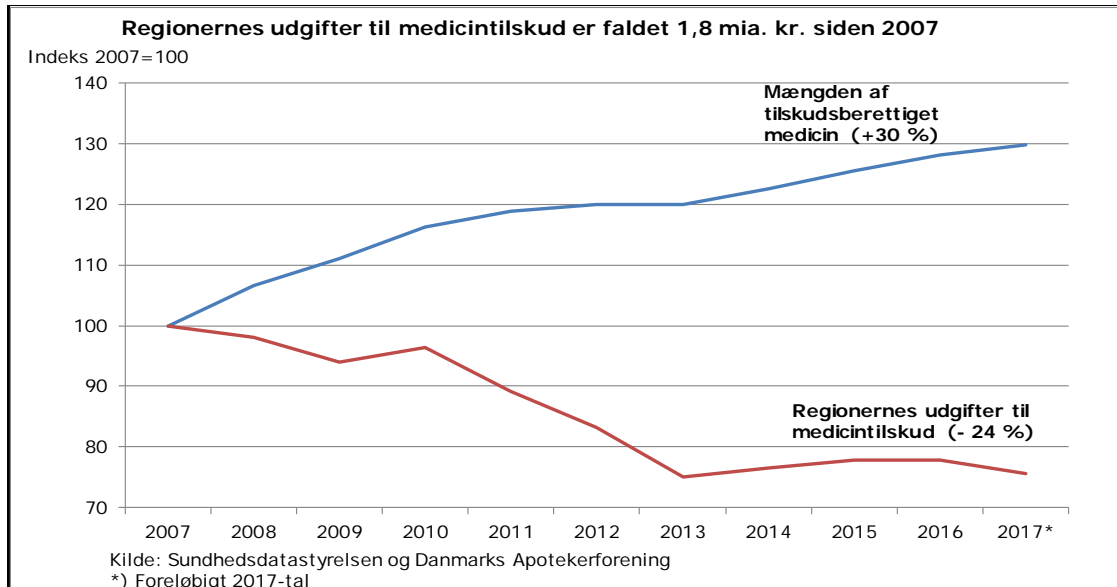
Gennem sygesikringen betales godt 60 procent af borgernes udgifter til receptmedicin købt på apoteket. På trods af, at der er udleveret en stigende mængde af tilskudsberettiget medicin til borgerne siden 2007, er regionernes udgifter faldet med 24 procent.

Således sparede regionerne i 2017 cirka 1,8 milliarder kroner på medicintilskud til apoteksmedicin i forhold til 2007 på trods af, at der blev udleveret omkring 30 procent mere tilskudsberettiget medicin. Det skyldes markante fald i apotekernes medicinpriser. Dette betyder, at danskerne har fået mere medicin for færre penge.

Alene siden 2015 er regionernes udgifter til medicintilskud faldet med ca. 150 mio. kr. i 2017, selv om der i 2017 blev udleveret ca. 3,5 procent mere tilskudsberettiget medicin.

Udgifterne til apoteksmedicin er også lavere end i de fleste andre lande. Ifølge OECD havde Danmark udgifter til medicin svarende til 342 dollar per indbygger i 2015. Det er 40 procent lavere end gennemsnittet i OECD på 566 dollar per indbygger. Dertil skal lægges den medicin, der udleveres fra sygehusene, som i Danmark udgør en relativt stor andel af det samlede medicinforbrug.

Figur 5: Regionernes udgifter til medicintilskud faldet med 24% siden 2007

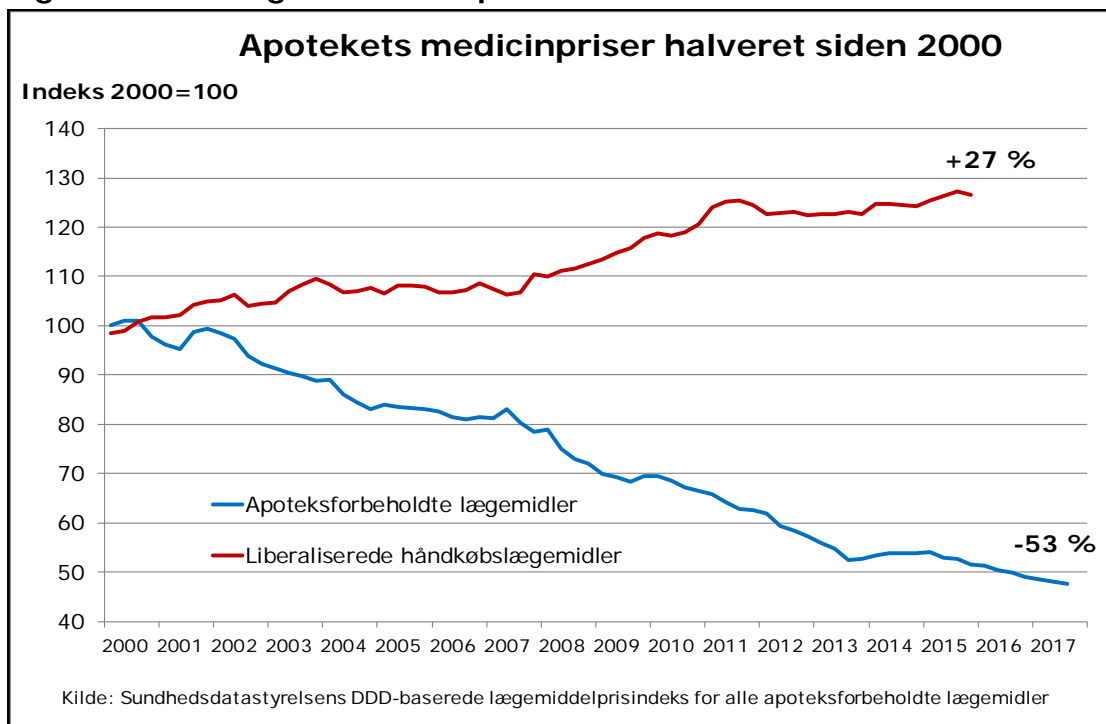
Kilde: Sundhedsdatastyrelsen og Danmarks Apotekerforening.

*) Foreløbigt 2017-tal på baggrund af 1.-3. kvartal 2017.

Apotekets medicinpriser falder fortsat

Siden 2000 er apotekets medicinpriser mere end halveret. Baggrunden er dels patientudløb og skarp generisk priskonkurrence ved 14 dages licitationer, som understøttes af apotekernes substitution til billigste kopi, dels et nedadgående pres på apotekernes lægemiddelavance. Siden 2015, hvor den nye apotekerlov trådte i kraft, er apotekets medicinpriser i gennemsnit faldet med omkring 5 procent i hvert af årene 2016 og 2017 – i alt knap 10 procent.

Figur 6: Udviklingen i medicinpriserne siden 2000

BILAG:

Om ventetidsmålingerne

Den seneste ventetidsmåling er foretaget af Danmarks Apotekerforeningen i oktober 2017. Her deltog 321 af landets godt 450 apoteker i undersøgelsen. Ventetiden er målt som tiden fra kunden trækker et nummer, til kunden kaldes frem til ekspedition. En detaljeret statistik af ventetidsmålingerne siden 2008 er angivet nedenfor.

Resultater fra ventetidsmålingerne 2008-2017 (i alt 12,5 mio. kunder)

Periode						Gns.	Antal apoteker	Antal kunder
	< 5 min.	5-10 min.	10-15 min.	> 15 min.	> 10 min.	vente- tid (min.)		
Maj 2008	66,4%	22,8%	7,3%	3,4%	10,7%	4,9	79	182.671
Okt 2008	75,5%	18,4%	4,7%	1,5%	6,2%	4,1	115	277.580
Feb 2009	65,1%	23,6%	7,4%	3,8%	11,3%	5,0	125	317.078
Jun 2009	64,9%	24,0%	7,5%	3,6%	11,1%	5,0	130	333.817
Okt 2009	72,0%	21,2%	5,2%	1,6%	6,8%	4,3	144	370.335
Feb 2010	72,0%	21,0%	5,4%	1,6%	7,0%	4,3	166	393.885
Jun 2010	76,9%	18,4%	3,8%	0,8%	4,6%	3,9	179	408.123
Okt 2010	76,9%	18,6%	3,6%	0,9%	4,5%	3,9	179	407.418
Jan 2011	77,0%	17,9%	4,0%	1,1%	5,1%	4,0	199	440.000
Jun 2011	70,4%	22,8%	5,2%	1,6%	6,8%	4,4	162	422.194
Okt 2011	79,6%	16,9%	3,0%	0,5%	3,5%	3,7	182	414.268
Jan 2012	82,8%	14,3%	2,4%	0,5%	2,9%	3,3	228	467.319
Jun 2012	80,3%	16,5%	2,6%	0,5%	3,1%	3,5	233	498.977
Okt 2012	84,4%	13,4%	1,9%	0,3%	2,2%	3,1	226	460.654
Jan 2013	81,1%	15,9%	2,4%	0,6%	3,0%	3,3	216	459.032
Jun 2013	81,2%	16,2%	2,2%	0,4%	2,6%	3,3	216	483.542
Okt 2013	83,7%	14,3%	1,7%	0,3%	2,0%	3,0	232	503.509
Jan 2014	83,0%	14,5%	2,0%	0,4%	2,5%	3,1	233	473.862
Jun 2014	78,2%	17,8%	3,2%	0,8%	3,9%	3,4	226	493.624
Okt 2014	82,8%	14,7%	2,1%	0,4%	2,5%	3,0	231	493.257
Jan 2015	86,0%	12,4%	1,4%	0,2%	1,7%	2,7	235	501.850
Jun 2015	85,8%	12,3%	1,6%	0,3%	1,8%	2,7	243	512.869
Okt 2015	88,8%	10,2%	0,9%	0,1%	1,0%	2,4	246	489.113
Jan 2016	86,0%	12,3%	1,4%	0,3%	1,7%	2,6	270	535.138
Jun 2016	84,2%	13,7%	1,8%	0,3%	2,1%	2,8	257	543.010
Okt 2016	89,4%	9,6%	0,9%	0,1%	1,0%	2,2	295	520.931
Jan 2017	90,8%	8,4%	0,7%	0,1%	0,8%	2,1	307	534.337
Jun 2017	88,9%	9,9%	1,0%	0,2%	1,2%	2,2	314	579.346
Okt 2017	91,0%	8,2%	0,7%	0,1%	0,8%	2,1	321	553.707